

“ ...

“Bağımsız yargı, insan haklarının ve özgürlüklerinin başlıca güvencesi, hukuk devletinin özü, varlığının da temel unsurlarındandır.

Mahkemelerin bağımsızlığı ile yargının yasama ve yürütme organlarına karşı bağımsız yapısı; hakim ve savcıların bağımsızlığı ile de, yasama ve yürütme organlarına bağlı olmadan her türlü maddi ve manevi baskı, emir ve telkinden uzak Anayasaya, hukuka ve usul hükümlerine uygun olarak vicdani kanaatlerine göre yargı yetkilerinin kullanılması amaçlanmış ve böylece tam bir güvence içinde, tarafsız ve özgürce yargı yetkisinin kullanılmasında objektif *bağımsızlıkları Anayasal bir güvence altına alınmıştır...*”(Danıştay 12. Daire, 24.12.1997 T.,1996/611 E., 1997/4255 K.)

Hukuk devletinin tam olarak yaşam bulduğu demokratik yönetim yapısı, üç temel erkten biri olan yargının, yasama ve yürütme erkine karşı bağımsızlığı yanında, yargının iç bağımsızlığını da zorunlu kılmakta olup; iptal başvurusuna dayanak yapılan düzenlemeler yanında; yargı etiğine ilişkin uluslar arası belgelerde de, hakimlerin karar verme sürecindeki faaliyetleri ve oluşturdukları hükmün, yargı içindeki birimler tarafından not verilmesi suretiyle değerlendirilmesinin, yargı bağımsızlığını zedeleyici uygulamalar kapsamında değerlendirildiğine ilişkin hükümler yer almıştır.

Türk yargısı açısından da bağlayıcı nitelikteki düzenlemeler gözden geçirildiğinde; Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin “Bağımsızlık” başlıklı ilkesi, “Yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğünün ön koşulu ve adil yargılanmanın temel garantisidir. Bu nedenle hâkim, hem bireysel hem de kurumsal yönleriyle yargı bağımsızlığını korumalı ve bu konuda örnek teşkil etmelidir.” düzenlemesine yer verdikten sonra, uygulama konusunda ise, “1.1 Hâkim; herhangi bir yerden herhangi bir sebeple doğrudan ya da dolaylı olarak gelebilecek her türlü dış etki, rüşvet, baskı, tehdit ve müdahaleden uzak şekilde, olaylara ilişkin kendi değerlendirmesine dayanarak ve hukuka dair kendi vicdani anlayışı ile uygun biçimde yargı işlevini bağımsız olarak yerine getirmelidir...

1.4 Hâkim, yargısal görevlerini yerine getirirken bağımsız şekilde karar vermekle yükümlü olduğu hususlarda meslektaşlarından bağımsız olmalıdır.” açıklaması getirilmiştir.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi’nin Yargı Bağımsızlığı ve Hâkimlerin Azledilememesine İlişkin Standartlar Konusunda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Dikkatine Sunduğu 1 (2001) Sayılı Görüş kapsamında;

“Yargı bağımsızlığının mantığı

10. Yargı bağımsızlığı hukukun üstünlüğü için bir ön şart ve adil yargılanmanın temel bir teminatıdır. Hâkimler “vatandaşların hayatları, özgürlükleri, hakları, sorumlulukları ve mal varlığı üzerinde nihai kararı vermekle görevlendirilmişlerdir” (BM Temel İlkelerinin tekrarı olarak Pekin Bildirgesi’nde ve ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. ve 6. maddelerinde ifade edilmiştir). Hâkimlerin bağımsızlığı kendi menfaatleri için bir ayrıcalık veya imtiyaz olmayıp adaleti arayan ve bekleyenlerin menfaatinedir...

Yargı içinde bağımsızlık

64. Temel husus, bir hâkimin görevini yerine getirirken hiç kimsenin çalışanı olmadığı, bir devlet vazifesinin sahibi olduğu hususudur. **Bu nedenle hâkim yalnızca hukukun hizmetçisidir ve yalnızca hukuka hesap verir. Bir davada karar verecek hâkimin yarsının içinden veya dışından bir üçüncü şahsın emir veya talimatı ile hareket etmeyeceği tabiidir.**

65. R (94) 12 sayılı Tavsiye Kararı'nın 1(2)(a)(i) numaralı ilkesinde **“hâkimlerin kararları kanunun öngördüğü temyiz usulü dışında hiçbir incelemeye konu olmamalıdır”** ve I(2)(a)(iv) numaralı ilkesinde “genel ve özel af gibi kararlar dışında, hükümet veya idare geriye dönük işletilmek suretiyle yargı kararlarını geçersiz kılacak şekilde karar alamamalıdır” denilmektedir. CCJE, anketlere verilen cevaplarda bu ilkelere genellikle uyulduğu ve herhangi bir değişikliğin önerilmediğini tespit etmiştir.

66. CCJE, dahili bir yargısal hiyerarşinin varlığının yargı bağımsızlığına karşı muhtemel bir tehdit olabileceğine işaret etmektedir. CCJE, yargı bağımsızlığının yalnızca uygunsuz dış etkilerden uzak olmaya değil, aynı zamanda zaman zaman diğer hakimlerin tutumları ile ortaya çıkabilecek olan dahili etkilerden de bağımsız olmaya dayandığı **görüştür.** **“Hâkimler; vicdanlarına, olaylara ilişkin yorumlamalarına ve kanunun açık hükümlerine göre davalar hakkında tarafsız biçimde karar vermek noktasında sınırsız, bir özgürlüğe sahip olmalıdırlar (R (94) 12 sayılı Tavsiye Kararı, 1 (2)(d) numaralı hükmü).** Burada hâkimler bireysel olarak ele alınmışlardır. İfade ediliş biçimi, müşterek hukuk sistemindeki emsal karar uygulaması (alt derece mahkemesindeki hâkimin yüksek mahkemenin mevcut davadaki hukuki meseleyle aynı olan bir meselede daha önce ortaya koymuş olduğu içtihadı uyma mecburiyeti) gibi doktrinleri reddetmemektedir...

Sonuçlar

“Herhangi bir hâkimin görevini ifası esnasındaki bağımsızlığı, her türlü dâhili mahkeme hiyerarşisinden bağımsız olarak mevcuttur (64 sayılı fıkra)...” görüşlerine yer verilmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik cm/rec (2010)12 Sayılı Tavsiye Kararı, **“Yargı Bağımsızlığı ve Ne Ölçüde Güvence Altına Alınması Gerektiği Hususu**

3. Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtildiği üzere, bağımsızlığın amacı; herkese, davasının sadece hukuki temellere dayanılarak ve usulsüz şekilde etki altında kalınmaksızın yürütülecek olan adil bir yargılama ile karara bağlanması yönündeki temel hakkını temin etmektir.

4. Bireysel olarak hâkimlerin bağımsızlığı, bir bütün olarak yargının bağımsızlığının sağlanmasıyla güvence altına alınır. Bu bağlamda, hâkimlerin bağımsızlığı, hukukun üstünlüğünün temel bir unsurudur.

5. Hâkimler; davaları, hukuka ve olayları yorumlamalarına uysun olmak suretiyle, tarafsız bir şekilde karara bağlama konusunda sınırsız özgürlüğe sahip olmalıdır.” değerlendirmesine yer verilmiştir.

Yargı bağımsızlığı; hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı devlet yapısı içerisinde yaşayan insanların adil yargılanma hakkını güvence altına alan; hâkimler için bir ayrıcalık anlamına gelmeyen, buna karşın, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı duyulması konusunda etkin

ve tarafsız bir adalet sistemi için temel güvence durumundadır. Toplumun adalet duygusunu tatmin edici bir yargısal faaliyet gerçekleştirmesi beklenen hâkimlerin, hukuk ve vicdani kanaatleri dışındaki tüm etkilere kapalı olması; bu kapsamda dış etkenler yanında, yargı hiyerarşisi içindeki organizasyona karşı da bağımsız olması gereği bulunmaktadır. Yargı örgütlenmesi nedeniyle ortaya çıkan hiyerarşinin, hukuk devletinde hâkimlerin karar alma sürecine ve vicdani kanaatlerine etkide bulunması, not kaygısıyla hareket eden hakimlerin varlığı yoluyla, adil yargılanma beklentisi içindeki insanların temel haklarının ihlali sonucunu doğuracaktır. Adil yargılanmanın gözle de görülmesi gereğine değinen AİHM içtihatları karşısında, hakimlerin yetkinlikleri nedeniyle not beklentisiyle hareket etmeyecekleri savunusu da geçerli olamayacaktır.

Kanun yolu incelemesi yapan üst yargı kuruluşlarının, hakimın hukuk kuralları ve vicdani kanaatiyle vardığı sonuç yönünden çok iyiden başlayıp, zayıfa uzanan not değerlendirmesi yapması; hukukun gelişimi ve geçerli içtihatların çağın gerekleri karşısında yeniden değerlendirilip değiştirilmesi olanaklarını kısıtlayacağı gibi; çağdaş bir yöntem olarak kabulü mümkün olmayan içtihat hukukçuluğunu egemen kılarken; pratik zorluk ve sorunlara da yol açacaktır. Zira, olumsuz not alan hakimın daha üst mahkemede veya direnme sonucunda doğru karar verdiğinin ortaya çıkması halinde dahi, daha önce aldığı olumsuz notun terfisine yansıtılmış olması karşısında, bu durumu eski haline dönüştürmesi bazen mümkün olamayacak, bazen de yargısal alana harcaması gereken emek ve mesaisini terfi konusundaki yanlışlıkları gidermeye harcanması zorunluluğunu doğuracaktır. Bölge Adliye Mahkemesindeki istinaf incelemesi, Yargıtaydaki temyiz incelemesi ve daha sonra direnme kararının sonuca bağlanması, genel olarak bir terfi dönemi içinde sonuçlanamayacağından, süreç içerisinde aynı karar nedeniyle olumlu veya olumsuz alman notlar, hakimın terfisine farklı etkilere bulunacak, hukuki güvenliğini ortadan kaldıracaktır. Ayrıca, not verme işleminin sonuç olarak idari bir işlem olduğu gözetildiğinde, idari aşamadaki kesinleşme sonrasında, bu kararlar aleyhine idari yargı yoluna gidilmesi olasılığı düşünüldüğünde, yargı içindeki çalışma barışı ve uyumun da sarsılması olasılığı doğacaktır.

YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı:

KANUN YOLU DEĞERLENDİRME FORMU:

Madde 28- (Yeniden Düzenlenen madde: 01/07/2016-6723 S.K./25. md)

Yargıtay ve Danıştay daireleri ile genel kurullarınca yapılan kanun yolu incelemeleri sonunda;

a) İstinaf kanun yolu incelemesinde görev alan daire başkanı, üye, Cumhuriyet başsavcısı ve savcılar,

b) İlk derece yargı yerlerinde duruşmaya, karara veya hükme katılan, karar veya hükmü veren ya da soruşturma aşamasında görev yapan hâkimler,

c) İlk derece yargı yerlerinde soruşturma aşamasında görev alan, iddianameyi tanzim eden, duruşmaya katılan, mütalaa veren veya kanun yoluna başvuran Cumhuriyet savcıları, hakkında kanun yolu değerlendirme formu düzenlenir.

Esas Sayısı : 2016/197

Karar Sayısı : 2016/190

Kanun yolu değerlendirme formu; soruşturmanın niteliği, iddianame, karar veya hükmün hukuka uygunluğu ve isabet derecesi, soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın hedef sürede tamamlanması, gereksiz masrafa sebebiyet verilmesi, duruşmalara hazırlıklı çıkılması veya hazırlıksız çıkılarak gecikmelere neden olunması, dosyaların eksiklik nedeniyle geri çevrilmeye neden olmayacak şekilde görevli daire veya birime gönderilmesi, bilirkişi görevlendirilmesinin hukuka uygun yapılması, soruşturma, kovuşturma veya yargılama işlemlerinin usul hükümlerine uygun olarak doğru ve zamanında yapılması, dava konularının anlayış ve yönlendirilmesi ile mütalaa, gerekçeli karar ve tebliğnamelerin yazılış, tahlil ve sonuçlandırılmasında başarı gösterilmesi gibi hususlar dikkate alınarak çok iyi, iyi, orta ve zayıf şeklinde düzenlenir. Yapılan incelemede olumlu veya olumsuz kanaat edinilememesi hâlinde, değerlendirme formu bu durum belirtilerek düzenlenir.

Hükmün onanmış veya bozulmuş olması tek başına olumlu veya olumsuz değerlendirme yapılmasını gerektirmez. Ayrıca, incelenen karara uygun muhalefet şerhi bulunması hâlinde olumsuz değerlendirme yapılamaz.

Bölge adliye mahkemeleri veya bölge idare mahkemeleri dairelerince yapılan istinaf kanun yolu incelemesi sonucunda yukarıdaki fıkralarda belirtilen kriterler esas alınarak kanun yolu değerlendirme formu düzenlenir. Aynı dosyaya ilişkin olarak istinaf kanun yolu incelemesi sonucu düzenlenen değerlendirme formu ile temyiz incelemesi sonucu düzenlenen değerlendirme formu arasında çelişki bulunması hâlinde temyiz mercilerince düzenlenen değerlendirme formu esas alınır.

Değerlendirme formu, kararı inceleyen heyetin başkanı tarafından düzenlenir. Hakkında değerlendirme formu düzenlenenler, formun Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)'ne kaydedilmesinden itibaren bir ay içinde gerekçelerini belirtmek suretiyle değerlendirme formunun yeniden incelenmesini isteyebilir. Yeniden inceleme talebi, başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde incelemeyi yapan daire tarafından oyçokluğuyla karara bağlanır.

Yukarıdaki fıkraların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Yargıtay ve Danıştayın görüşü alınmak suretiyle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

Soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları:

Madde 9- Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Madde 11- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Madde 138- Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

Esas Sayısı : 2016/197

Karar Sayısı : 2016/190

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Madde 140- Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hakim ve savcılar eliyle yürütölür.

Hakimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler.

Hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değıştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğör özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

Hakimler ve savcılar altmışbeş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler; askeri hakimlerin yaş haddi, yükselme ve emeklilikleri kanunda gösterilir.

Hakimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamazlar.

Hakimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağılıdır.

C- Dayanılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kuralı:

Madde 6-1. Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleriyle ilgili nizalar gerek cezai sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan, kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından dâvasının mâkul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkım haizdir.

Hüküm aleni olarak verilir, şu kadar ki demokratik bir toplulukta âmme intizamının veya millî güvenliğin veya ahlâkın yararına veya küçüğün menfaati veya dâvaya taraf olanların korunması veya adaletin selâmetine zarar verebileceğı bazı hususi hallerde, mahkemece zaruri görölcek ölçüde, aleniyet dâvanın devamınca tamamen veya kısmen Basın mensupları ve halk hakkında tahdid edilebilir.

2. Bir suç ile itham edilen her şahıs suçluluğı kanunen sabit oluncaya kadar masum sayılır.

3. Her sanık ezcümle:

a) Şahsına tevcih edilen isnadın mahiyet ve sebebinden en kısa bir zamanda, anladığı bir dille ve etraflı surette haberdar edilmek,

Esas Sayısı : 2016/197

Karar Sayısı : 2016/190

b) Müdafaasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara malik olmak,

c) Kendi kendini müdafaa etmek veya kendi seçeceği bir müdafii veya eğer bir müdafii tâyin için mali imkânlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa, mahkeme tarafından tayin edilecek bir avukatın meccani yardımından istifade etmek,

d) İddia şahitlerini sorguya çekmek, veya çektirmek, müdafaa şahitlerinin de iddia şahitleriyle aynı şartlar altında davet edilmesini ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,

e) Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak,

haklarına sahiptir.

TALEP:

2802 sayılı Yasanın 28. maddesindeki “*çok iyi, iyi, orta ve zayıf şeklinde*” ibaresinin; bağımsız ve tarafsız bir yargı sisteminin yaşama geçirilmesi konusunda temel unsur olan hakimlerin hukuk kuralları ve vicdani kanaat ışığında karar verme yetki ve görevlerine olumsuz etkide bulunacağı; uluslar arası yargı etiği kurallarıyla yasaklanan not verme işlemine yönelik uygulamanın; yargı etiği kuralları yanında Anayasa’nın 9, 11, 138, 140. maddeleri ile AİHS’nin 6. maddesine aykırılığı gerekçesiyle 6216 sayılı Yasanın 40. maddesi uyarınca itiraz yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.”